

جمال شورشه (فیلمساز) | عبدالله صمدی (فیلمساز) | محمد کاسبی (بازیگر) | رسول ملاقلی پور (فیلمساز) | شهریار بحرانی (فیلساز) | پرویز شیخ طادی (فیلمساز) | داود میرباقری (فیلمساز) | جهانگیر الماسی (بازیگر) | پروانه معصومی (بازیگر) | مهدی فقیه (بازیگر) | ابراهیم حاتمی کیا (فیلمساز) | سلحشور (فیلمساز) | علی نصیریان (بازیگر) | مجید مجیدی (فیلمساز) | شهید آوینی (فیلمساز) | جواد اردکانی (فیلمساز)

پیروزی آدم بر آهن
فیلم مستند «رو در رو با شیطان» به کارگردانی علیرضا بوالی و محصول برنامه «تربا» افشاگر واقعیت‌های حیرت‌انگیز و تکان دهنده درباره نبردهای ایران و آمریکا در خلیج فارس است. حوادثی که کمتر درباره آنها حرفی زده شده است. البته پیش از این هم مستندی خوش ساخت و مملو از اطلاعات و اسناد تازه با عنوان «تقابل» به کارگردانی داود مرادیان با همین موضوع ساخته شده بود. اما کار اخیر تلویزیون درباره دفاع دریایی، در زمانی ساخته و به نمایش آمده که در میانه مذاکره و مقابله و تهدید و مقاومت قرار داریم و طبیعتا در چنین شرایطی، مستندی چون «رو در رو با شیطان» بیشتر تأثیر می‌گذارد. مواجهه شخصیت‌های اسطوره‌ای با دیوها و اهریمنان، تنها در افسانه‌ها دیده می‌شود. اما در دنیای واقعی و روزگار ما هم نظیر چنین اتفاقاتی رخ داده است. در سال‌های ۶۰ بود که فرمان‌های گمناهی مثل شهید نادر مهدوی و بیژن گرد، با حداقل امکانات و با داستانی تقریبا خالی، مقابل تجهیزات نظامی و پیشرفته‌ای ایستادند و غول‌های آدم کشی آمریکا در دریا را به آتش کشیدند.

مستند «رو در رو با شیطان» با پیش‌گزارشی تصویری از بی‌بی‌سی درباره مانور نظامی آمریکا بر خلیج فارس شروع می‌شود: «روی عرشه ناو هواپیمابر آبراهام لینکلن؛ اینجا هدف این است که به رخ ایران بکشند که چه کسی این آب‌ها را کنترل می‌کند. علی‌رغم تهدیدهای

محسن مقصدوی مجری و تهیه‌کننده ترابا:

پاسخ رسانه ای به آمریکا

محسن مقصدوی تهیه‌کننده و مجری برنامه «تربا» است. او به نمایندگی از طرف گروه تولید مستند «رو در رو با شیطان» در گفت‌وگو با کیهان به توضیح درباره این اثر پرداخت و گفت:

ساخت فیلم‌های مستندی در حوزه‌های دفاعی و در زمینه توانمندی‌های نظامی ایران هم ارش هم در سیاه رو آورده است. مثل مستند «سردی با آرزوهای دور برد» درباره شهید طهرانی مقدم یا «کابوس کرکس ها» درباره توانمندی‌های ایران در زمینه صنایع پیهاد که زبان‌زبان زیادی در داخل و خارج از کشور داشتند. به همین دلیل هم تصمیم گرفتیم که ساخت این گونه آثار را ادامه دهیم و روی نیروی دریایی سیاه متمرکز شدیم.

سه نقطه عطف از حدود ۹ ماه قبل تحقیقات درباره این موضوع را شروع کردیم. ابتدا قرار بود که تنها یک مستند بسازیم. اما در طول تحقیقات

به سه نقطه عطف رسیدیم: اول؛ برخورد با شخصیت‌هایی چون شهید نادر مهدوی و بیژن گرد بود. قبلا درباره این شخصیت‌ها در همین حشد که ناهضای آمریکا را زده‌اند، چیزهایی شنیده بودیم، اما خیلی کم؛ دوم؛ دستگیری کماندوهای دریایی انگلیس و آمریکا توسط ایران بود. سومین نقطه عطف هم توانمندی‌های امروز سیاه بود. متوجه شدیم که هر یک از دل نقاط عطف، یک دنیا حرف و مسئله در دل خود دارند. به همین دلیل هم بر آن شدیم که به جای یک مستند، سه فیلم مستند با

ایران که گفته تحت شرایطی ممکن است این تنگه مهم و شاهراه حیاتی تجارت جهانی را ببندد.» در ادامه سردار علی فدوی فرمانده نیروی دریایی سپاه می‌گوید: «آمریکایی‌ها برای ادامه سلطه بر دنیا و جلوگیری از سلطه متقابل، فقط یک ابزار را اختیار دارند؛ حضور در خلیج فارس! و ما در برنامه داریم که آمریکایی‌ها باید از خلیج فارس بروند.» سپس حسن عباسی مسئول وقت توسعه رزمی نیروی دریایی سپاه است که بیان می‌کند: «استانسفیلد ترنر، دیاسالاری که در دوره جیمی کارتر رئیس سازمان سیا بود درباره استراتژی حیرت‌انگیز قایق‌های تندرو در نیروی دریایی انقلاب اسلامی ایران نوشت که این تجربه جنگ کلاسیک دریایی را به هم زد.» سردار علیرضا تنگیسیری معاون فرمانده نیروی دریایی سپاه هم می‌گوید: «آمریکایی‌ها از سال ۶۴ حضور خودشان را در خلیج فارس پررنگ کردند و از سال ۶۶ هم این‌ها عملا آمدند توی میدان و صدام را بهشتیبانی کردند. ما هم به آنها تو ذهنی زدیم. بسیاری از آن اتفاقات راه‌هنوز که هنوز است از نظر امنیتی نمی‌توانیم باز کنیم. ما شش تا سلیلی محکم به آمریکایی‌ها زدیم.» و داستان شروع می‌شود؛ دوم مرداد سال ۶۶ نخستین رویارویی با درباران اهریمن رخ می‌دهد و ایران ناو کرومولین آمریکا را می‌زند. و به این ترتیب در مقطع زمانی دو سال، ایران شش مرتبه شکست‌های سنگینی را به نیروی دریایی آمریکا وارد می‌کند.

تصویر روز

پرونده‌ای برای مستند «رو در رو با شیطان» به بهانه پخش از سیما

شکوه شکست شیطان

داود مرادیان کارگردان مستندهای «تقابل» و «پای پیاده‌روی آب»

«تقابل» نخستین مستند درباره نبرد دریایی با آمریکا

حدود دو سال قبل، مستندی با عنوان «تقابل» به موضوع شکست‌های دریایی آمریکا از ایران به نمایش درآمد. به طوری که می‌توان، آن فیلم را اساس و پایه مستند «رو در رو با شیطان» دانست؛ هم‌از نظر تحقیق و هم‌از نظر تصاویر آرشیوی. با این حال مستند «تقابل» از نظر تبلیغات و پخش در زمان خود مهجور واقع شد. مرادیان این روزها اولین مستند دیجیتال انامورفیک ایران را نیز تولید کرده

و زدن نیروهای خودمان محسوب می‌شود. «گو‌با بعد از تقابل همچنان درگیر اتفاقات دریایی هستید و مستند «پای پیاده» را نیز دوباره با همین موضوع می‌سازید؟ بله، خاصیت کار عمیق و ارزشمند با تحقیق خوب این است که به این زودی‌ها رها نمی‌تواند. ما هم با همه مصایبی که در تأمین بودجه کارمان داشتیم و داریم به لطف تهیه‌کننده همیشه در صحنه‌مان که تهیه‌کننده تقابل هم بودند، با کمترین مبالغ این مستند را نیز با موضوع شهادت شهید مهدوی به جشنواره عمار خواهیم رساند آن شالله و بعد به پخش سیما آن مثل الباقی البته پخش نشود!

محوریت هر یک از این نقاط عطف بسازیم و یک سه گانه شکل گرفت: «شکار روباه» که به ماجرای دستگیری نیروهای دریایی آمریکایی و به خصوص انگلیسی متجاوز به آب‌های ایران می‌پرداخت. این مستند چندی قبل پخش شد و با استقبال مردم مواجه شد.

یادآوری سلیبی به آمریکا مستند هم «رو در رو با شیطان ۱» بود. مستندی که به دو سال پایانی جنگ و تقابل رو در رو و مستقیم ایران و آمریکا در خلیج فارس می‌پردازد. موضوعی که به رغم اهمیت اما خیلی کم روی آن کار شده است. همچنین در فضای رسانه‌ای و سیاسی ماه‌های اخیر که لحن آمریکایی‌ها خیلی گزنده‌تر شده و متأسفانه با زبان تندتری با ما صحبت می‌کنند، خواستیم سلیبی‌هایی که از مردم ایران خورده بودند را به آنها یادآوری کنیم. البته هدف اصلی ما داخل کشور بود. چون بسیاری از مردم ما اصلا درباره این وقایع چیزی نشنیده بودند و برای بسیاری قابل تصور نبود که ما یک بار با آمریکا تقابل نظامی مستقیم داشتیم و آنها را به زانو در آوردیم. اغلب مردم با آگاهی یافتن نسبت به چنین موضوعی دچار حیرت شدند. این کم کاری دستگاه‌های فرهنگی کشور را نشان می‌دهد.

گفت‌وگو با مسعود تکاور کارگردان سریال «رهای»

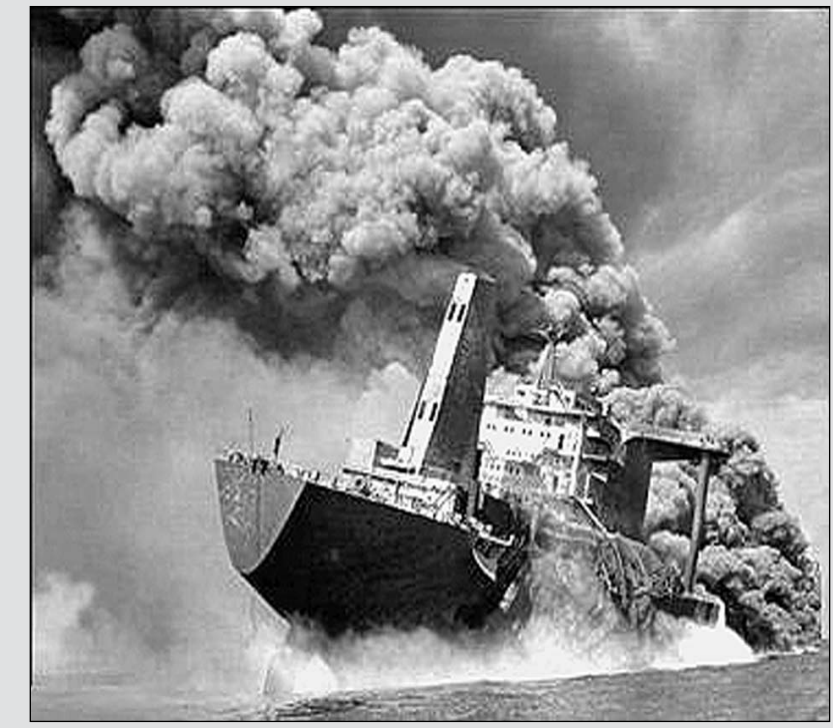
اکشن با رنگ حماسه و انسانیت

«رهای» تازه‌ترین سریال پلیسی و عملیاتی سیما بود که به مناسبت هفته نیروی انتظامی به نمایش درآمد. ویژگی خاص این سریال، علاوه بر نمایش پرچم صحنه‌های اکشن، روایت داستانی از درون یگان ویژه بود. به همین مناسبت با مسعود تکاور، کارگردان این سریال گفت‌وگو کردیم.

«چه شد که در سریال «رهای» سراغ یگان ویژه ناجا رفتید؟ با توجه به محورهای از پیش تعیین شده توسط مدیریت ناجا هیچ هنر تصمیم بر این شد که یک سریال اکشن تولید شود. عملیاتی‌ترین گروه در نیروی انتظامی، یگان ویژه است. به طوری که دارای تکنیک‌ها و شرح وظایفی است که ناخودآگاه با بازخوردی اکشن همراه است. البته من هم از قبل نسبت به یگان ویژه آشنایی داشتم. به همین دلالت یگان ویژه، محور سریال ما شد.

«درباره اکشن، نخستین مفهومی که به ذهن متبادر می‌شود خشونت و زد و خورد است و این موضوعات با رسالت و چارچوب فرهنگی رسانه ملی تطابق ندارد. شما چه کردید که اکشن، و جهی بومی یافته و با فرهنگ ما و رسالت صداوسیما هماهنگی یابد؟

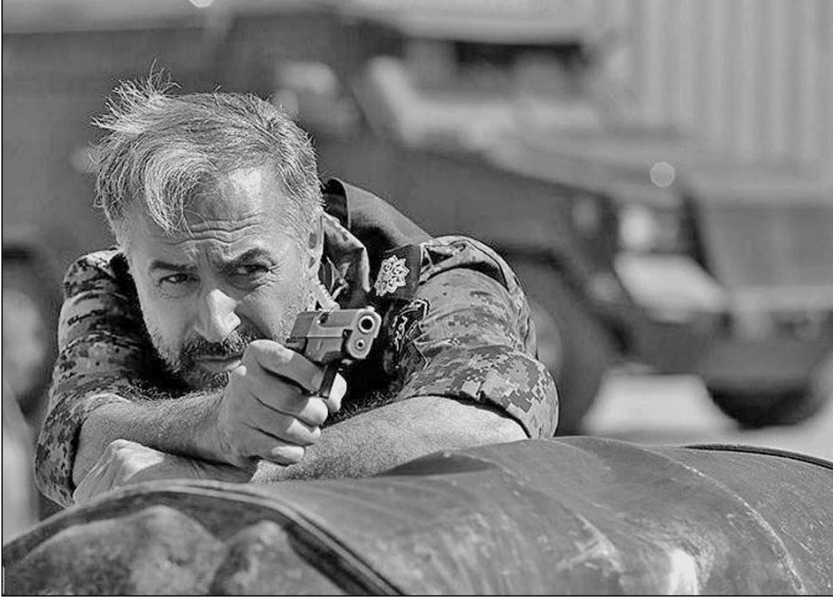
درست می‌فرمایید. کسورهای دیگری از آن سوی مرزها به وسیله رسانه‌های خود در این دیوار فرهنگی که ما درست کرده ایم، پنجره‌های متنوعی را باز کرده‌اند. ما هم به نوبه خودمان باید پنجره‌های جدید و جذابی را برای بینندگان خودمان بساز کنیم. آنها از فاکتورهای متفاوتی استفاده می‌کنند و مثلا با شخصیت‌ترین سریال‌ها ایفای دارند بینندگان را جلب کنند. ما هم وظیفه خودمان می‌دانیم که پنجره‌هایی که برای نگاه پاک بیننده ایرانی

انحصاری دارند این گروه‌ها علاوه بر این باکس از امتیاز پخش تولیداتشان در ساعات پر بیننده همراه با تیزرهای تلویزیونی وسیع بهره‌مندند. این در حالی است که ابتدا نه موضوع و نه کیفیت تولید مد نظر قرار نمی‌گیرد. تقابل هم چون در هیچ‌یک از این گروه‌ها تولید نشد طبیعی بود ساعت ۱۷ آن هم با سفارش بعضی تهیه‌کنندگان و مدیران پخش شد و طبعاً ملات آن‌طور که شان این کار بود آن را ندیدند.

«این شیوه برخورد با تولیدات چه تأثیری روی مستندسازان می‌گذارد؟ قطعا مسیری که پیش روی ما قرار می‌دهد ناامیدی است! بالاخره اگر این مستندها جشنشان یکی است خب می‌توانستند همین موج را دو سال قبل بر سر تقابل به راه بیندازند. یا یک چیز خوب است و ناب و یا نیست. برخورد دوگانه سیستم پخش به انگیزه فیلمسازان جبهه انقلاب آسیب جدی می‌زند. برای خود من سنگین است وقتی به یاد می‌آورم بیش از شش ماه روی تحقیقات این اثر وقت گذاشته‌ام. کار دریایی کار ساده‌ای نیست، خلیج فارس عرصه‌ای است که نیروهای مختلف منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای در آن درگیر مسایل نظامی و سیاسی بودند و هر اتفاقی را به اتفاق بعدی ربط دادن گاهی چند روزه روز زمان می‌برد که از منابع داخلی و خارجی استخراج شده و به صورت روز شمار بررسی گردد. برای مستند «مزدور خاموش» هم همین اتفاق رخ داد. تنها مستند جامع پاکسازی میادین مین در زمان خودش بود که از دل میادین به بررسی موضوع می‌پرداخت. ساعت ۱۳ روز چرشنبه از شبکه چهار پخش شد! بدون تیزر و انگار کلاً اتفاقی نیفتاده. حالا فرض کنید همین را یکی از برنامه‌های سیاسی سیما تولید می‌کرد. در روزی و کرنا می‌کردند. بالاخره تکلیف با اصل اثر یک روزی باید معین شود. این سرمایه‌های جدی و زدن نیروهای خودمان محسوب می‌شود.

«گو‌با بعد از تقابل همچنان درگیر اتفاقات دریایی هستید و مستند «پای پیاده» را نیز دوباره با همین موضوع می‌سازید؟ بله، خاصیت کار عمیق و ارزشمند با تحقیق خوب این است که به این زودی‌ها رها نمی‌تواند. ما هم با همه مصایبی که در تأمین بودجه کارمان داشتیم و داریم به لطف تهیه‌کننده همیشه در صحنه‌مان که تهیه‌کننده تقابل هم بودند، با کمترین مبالغ این مستند را نیز با موضوع شهادت شهید مهدوی به جشنواره عمار خواهیم رساند آن شالله و بعد به پخش سیما آن مثل الباقی البته پخش نشود!

روبرو می‌شوند از خودشان رشادت‌های خارق العاده‌ای نشان می‌دهند. البته این مسائل، خیلی قابل دیده شدن نیستند، اما من سعی کردم تا از آن‌ها تصویر کشم. حتی در صحنه‌ای که پلیس نوبو برای دستگیری گروگان گیرها حمله ور می‌شود، تلاششان این است که حتی المقدور آنها را زنده دستگیر کنند. ما همه تلاشمان را کردیم که به این پروژة ناگهی انسانی داشته باشیم. امیدوارم که موفق شده باشیم.

«شخصیت قهرمان سریال شما سرگرد جلال (دانیال حکیمی) و سایر شخصیت‌ها را براساس نمونه‌های واقعی بازسازی کردید یا حاصل تخیل بودند؟ شخصیت سرگرد جلال خیلی متداول است. خوشبختانه من در شرایطی قرار گرفتم که مدت‌ها توانستم در خدمت نیروی انتظامی، آثار مستندی چون «پلیس تهران»، «یگان ویژه» و ... را ساختم. چنین شخصیت‌هایی را من به وفور در ناچا و به طور خاص در یگان ویژه دیدم. شخصیت‌های من محکم و استواری که درگیری‌های شخصی و روزمره خاص خودشان را هم دارند. اما وقتی با گروگانگیرها

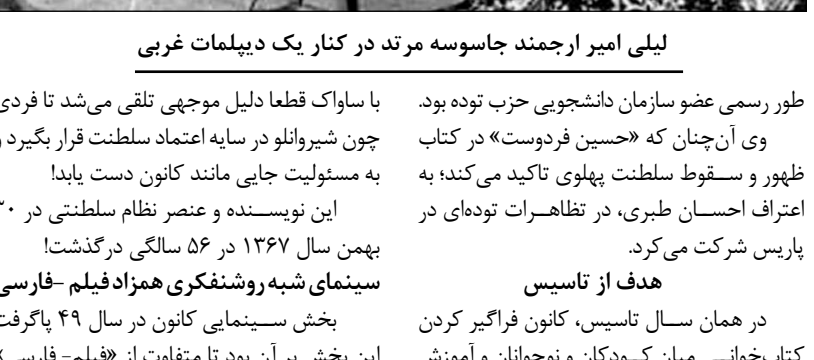

جمال شورشه (فیلمساز) | عبدالله صمدی (فیلمساز) | محمد کاسبی (بازیگر) | رسول ملاقلی پور (فیلمساز) | شهریار بحرانی (فیلساز) | پرویز شیخ طادی (فیلمساز) | داود میرباقری (فیلمساز) | جهانگیر الماسی (بازیگر) | پروانه معصومی (بازیگر) | مهدی فقیه (بازیگر) | ابراهیم حاتمی کیا (فیلمساز) | سلحشور (فیلمساز) | علی نصیریان (بازیگر) | مجید مجیدی (فیلمساز) | شهید آوینی (فیلمساز) | جواد اردکانی (فیلمساز)

نگاهی به ماهیت سینمای پیش از انقلاب ۵۷ ناقوس مرگ و نفرین

بژمان کریمی
ماونیستی در خدمت دربار!
امیر ارجمند اما یکی از بانیان ورود فردی به نام «فیروز شیروانلو» به کانون بود. شیروانلو که دارای اندیشه ماونیستی بود به مدیریت انتشارات و بخش سینمایی کانون رسید. در کتاب «تور شاه» که از سوی مرکز اسناد انقلاب اسلامی منتشر شده است، از شیروانلو به عنوان یکی از متهمان ترور شاه در کاخ مرمر نام برده می‌شود. تروری که در فروردین سال ۱۳۴۴ با اقدام سر بازی به نام «رضا شمس‌آبادی» صورت گرفت. در این ترور، محمدرضا زخمی شد و شمس‌آبادی با ۱۶ گلوله از پای درآمد. فرح دیبا اما نزد شاه وساطت کرد و یکی از متهمان اصلی پرونده ترور کاخ مرمر یعنی «پرویز نیک‌خواه» هدف بخشش قرار گرفت. نیک‌خواه بعدها به مدیر واحد مرکزی خیر گمارده و پس از انقلاب ۵۷ نیز به جرم فساد فی‌الارض و... تیر باران شد.

نیک‌خواه و شیروانلو هر دو در انگلیس تحصیل کرده بودند و در گروهی ماونیست در کنار یکدیگر فعالیت می‌کردند. اینکه چگونه شیروانلو از اتهام فعالیت تروریستی تبرئه شد و به چه شیوه‌ای، با وجود سابقه ماونیستی در سایه اعتماد دستگاه پهلوی قرار گرفت مبهم است. اما ابراز و اثبات وفاداری به سلطنت و همکاری

لیلی امیر ارجمند جاسوسه مرتد در کنار یک دیپلمات غربی
طور رسمی عضو سازمان دانشجویی حزب توده بود. وی آن چنان که «حسین فردوست» در کتاب ظهور و سقوط سلطنت پهلوی تأکید می‌کند، به اعتراف احسان طبری، در تظاهرات توده‌ای در پاریس شرکت می‌کرد.

هدف از تاسیس کتاب‌خوانی میان کودکان و نوجوانان و آموزش و سرگرمی نوجوانان اعلام شد. اما کم‌کم بخشهای انتشارات نوشتاری و شنیداری، پویا نامی از انیمیشن و بخش سینمایی کانون نیز با گرفتار شدن امیر ارجمند در مدرسه فرانسه و زبانه‌زنی تهران، با «لیلی جهان‌آرا» یا «امیر ارجمند» آشنا شد و به زودی این آشنایی تبدیل به یک دوستی بسیار عمیق گردید. امیر ارجمند در فرانسه نیز همکاری فرح شد و مانند او به عضویت سازمان دانشجویی حزب توده درآمد. پس از ازدواج فرح با محمدرضا، امیر ارجمند این فرصت را یافت که به دل دربار نفوذ کند. امیر ارجمند در سال ۱۳۳۷ در تهران متولد شد. پدرش کارمند وزارت دارایی و مادرش کارمند موزه ایران باستان بود. اسناد اداره هشتم ساواک جملگی تأکید می‌کند که امیر ارجمند، ضمن داشتن روابط مشکوک جنسی با عناصر مختلف سیاسی داخلی و خارجی، برای C.I.A. و به گفته‌ای احتمالاً موساد فعالیت می‌کرد. کتاب «معماران عصر پهلوی» از ارتباط لیلی امیر ارجمند با «کاگب» سرویس اطلاعات و امنیتی اتحاد جماهیر شوروی نیز صحبت شده است. این زن که در پاریس دچار ارتداد شده بود، به عنوان مدیر و نماینده فرح در راس کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان قرار گرفت تا اهداف ضد دینی را در عرصه فرهنگ، به شیوه‌ای عوام‌فریبانه پی‌گیرد! برای آشنایی بیشتر با ماهیت و عملکرد سیاسی و فرهنگی امیر ارجمند می‌توانید به کتاب نیمه پنهان «جلد چهل و هشتم» که از سوی موسسه کیهان منتشر شده است، مراجعه کنید.

انتشار ماهنامه «نقد سینما» با رویش‌های انقلاب

شماره نخست از دور جدید ماهنامه «نقد سینما» با مدیریت جمعی از روزنامه‌نگاران جوان سینمایی جبهه فرهنگی انقلاب منتشر شد. این نشریه که صاحب امتیاز آن حوزه هنری است و دبیر تحریریه آن محمدرضا رضایپور است ضمن بررسی مدیریت سینمایی در دوره‌های مختلف در پرونده‌ای با عنوان «مدیریت فرح‌نگی» شامل گفت‌وگویی مفصلی با «پرویز افخمی» پیرامون کارنامه کارگزارش، گفت‌وگو با «روانلله حجازی» پیرامون فیلم «زندگی مشترک آقای محمودی و بانو»، گفت‌وگو با «محمدعلی نجفی» و «مهدی کلهر» اولین مدیران سینمای ایران پیرامون تصمیمات تاریخی و مدیریت هم‌هی شصت سینمای ایران، گفتگوی داغ و چالشی با «احمد میرعلایی» پیرامون عملکردش در بنیاد سینمایی فارابی و ... است. همچنین نقد فیلم‌های روز سینمای ایران و جهان و درج پرونده‌های درباره تصویر پیامبران در سینمای غرب نیز از دیگر مطالب اصلی این نشریه است.

